

Modalități de intervenție în cazurile familiilor cu copii, aflate în dificultate

Victoria Plămădeala, lector superior

Tatiana Focșa, lector universitar

Summary

Intervention program presented is recommended for use to decrease the negative impact of the difficult situation faced by many families of RM. The program aims: empowerment family members, their active involvement, identify the difficulties and overcome them preparing for the identification and valorisation of the family.

Problematika familiilor cu copii în dificultate a fost și rămâne în actualitate, pe de o parte datorită specificului acestui fenomen social, iar pe de alta parte, datorită modalităților diferite de a iniția măsuri concrete de diminuare a lui.

Famiile în dificultate, ca fenomen social extins la scara națională, este legat în mod direct de rata sărăciei. Analizele statistice arată ca familiile cu mai mult de doi copii și cele monoparentale sunt cele mai afectate de sărăcie. Totuși cauzele care determină familia să ajungă în situație vulnerabilă nu se limitează doar la sărăcie, migrațiune, șomaj, handicap, familii numeroase, violența în familie. Din studiile existente, reiese ca familia este principalul mediu de proveniență a copiilor în situație de risc, ea fiind responsabilă de aproximativ 80% din cazuri de ajungere a copiilor pe stradă, a delincvenței juvenile, consumului de alcool și droguri de copii etc. [3, pag. 54]. Acești copii sunt victime ale diferitor abuzuri care le marchează complet viața.

Unul din efectele negative ale dificultății familiale o constituie abandonul. În decursul mai multor ani, statul încerca să soluționeze această problemă majoră, prin instituționalizarea copilului. Dacă nevoile fiziologice ale copiilor sunt îndeplinite în mod adecvat în instituții rezidențiale (în cele mai multe cazuri), atunci nevoile copilului, precum dragostea parentală, securitate, stimulare, apreciere, respect etc. sunt departe de a fi îndeplinite corespunzător, astfel provocând intervenția diferitor afecțiuni psihologice și emoționale. Cu regret constatăm că, copiii și tinerii din instituții și centrele de plasament au șanse mai mari, decât copiii crescuți într-o familie, să dezvolte diferite probleme de identitate, socializare, adaptare în societate.

La etapa actuală, politica și practica din numeroase țări ale lumii este orientată în direcția integrării copiilor instituționalizați în medii familiale și sociale care să-i poată asigura copilului un mediu psihologic cât mai stabil și condiții de dezvoltare cât mai bune, accentul fiind pus nu doar pe dezinstituționalizare, ci și pe menținerea copilului în familie [3, pag. 103].

Domeniul protecției drepturilor copilului a constituit, încă de la început, o provocare și un proces de continuă schimbare menite să adapteze și să alinieze reglementările legale inițiale și ulterioare standardelor internaționale [1, pag. 217]. De aceea am elaborat programul de intervenție psihosocială, fiind adresat acestora. Astfel, propunem un program de intervenție pentru diminuarea efectelor negative ale riscurilor familiei aflate în dificultate.

Scopul programului de intervenție este creșterea gradului de adaptabilitate socială a copiilor din familii aflate în dificultate și prevenirea abandonului.

Beneficiarii direcți: familiile cu copii în dificultate.

Beneficiarii indirecti: comunitatea, școala, familia extinsă.

Programul de intervenție a fost bazat pe un set de **obiective și principii** concrete. Pornind de la scopul programului de intervenție am elaborat următoarele **obiective**:

1. Prevenirea abandonului copilului.
2. Intervenția în caz de neglijență și abuz.
3. Prevenirea abandonului școlar.

4. Integrarea socio-profesională a părinților.
5. Prevenirea și intervenția în cazurile de violență domestică.
6. Prevenirea excluderii și marginalizării sociale.

Principiile de care ne-am condus în elaborarea programului de intervenție reprezintă principiile fundamentale ale practicii asistențiale: *Recunoașterea unicității și demnității; principiul interesului superior al copilului; principiul acceptării; principiul individualizării; principiul toleranței; principiul nondiscriminării și egalității șanselor; principiul autodeterminării; principiul confidențialității; principiul activismului; principiul obiectivării comportamentului* [3, pag. 89].

Pentru atingerea obiectivelor programului de intervenție, asistentul social – membrul al echipei multidisciplinare, împreună cu beneficiarul vor stabili o serie de acțiuni specifice tipului de caz. În desfășurarea acestor acțiuni, asistentul social abordează mai multe sfere de intervenție cum ar fi: copii, familie, relații în comunitate, rețeaua de instituții, etc. Această intervenție poate fi modificată în funcție de schimbările care intervin în evoluția cazului.

La întocmirea programului de intervenție ne-am condus de indicațiile metodice cu referință la desfășurarea activităților în grup. În conformitate cu scopul și obiectivele programului de intervenție psihosocială, sesiunile au fost structurate în 3 module:

Modulul I Familia – mediu optimal de dezvoltare a copilului.

Modulul II Școala prietenoasă copilului.

Modulul III Dezvoltarea deprinderilor de viață a copilului.

La **modulul I Familia – mediu optimal de dezvoltare a copilului** se referă un program de intervenție elaborat în conformitate cu legislația în vigoare și în funcție de nevoile identificate de asistenții sociali. Acțiunile care se referă la acest modul sunt următoarele:

- acordarea de consiliere și suport psihologic beneficiarilor realizată de către psiholog și asistenți sociali. Atât copiii, cât și părinții vor beneficia de consiliere pentru principalele probleme cu care aceștia se confruntă;

- se va opta pentru menținerea copilului în familie, după evaluarea familiilor nucleu sau lărgite, a copiilor. Activitatea se va realiza de către asistenții sociali. Familiile vor fi sprijinite financiar, pentru o perioadă de 6 luni, cu alimente, îmbrăcăminte, rechizite școlare etc. (se va apela la ajutorul ONG-urilor, donatorilor și APL-ilor);

- acordarea suportului părinților în dezvoltarea abilităților parentale, dezvoltarea abilităților de îngrijire și creștere adecvată a copiilor;

- dezvoltarea capacităților părintești de a face față provocărilor legate de creșterea și educarea copiilor;

- reducerea izolării părinților prin relaționarea cu alți părinți;

- asigurarea accesului la resursele comunitare;

- acordarea suportului părinților pentru înregistrarea acestora la Agenția Teritorială pentru Ocuparea Forței de Muncă;

- dezvoltarea aptitudinilor de gestionare și soluționare a conflictelor;

Metodele folosite pentru formarea adulților sunt: jocul de rol, demonstrația, studiul, studiul de caz, lucrul în grupuri mici, asaltul de idei, etc.

Temele abordate cu predilecție în cadrul sesiunilor cu părinții sunt următoarele:

- creșterea și educarea copilului;
- etapele dezvoltării copilului;
- importanța familiei în dezvoltarea copilului;

- formarea atașamentului securizat;
- prevenirea abuzului și neglijării copilului;
- îngrijirea copilului cu dizabilități;
- legislație în domeniul protecției și promovării drepturilor copilului;
- îmbunătățirea comunicării copil – părinte;
- delincvența juvenilă;
- abandonul școlar;
- riscurile pe care le prezintă mediul stradal.

La Modulul II - Școală prietenoasă copilului, se referă:

• Realizarea de meditații efectuate de grupuri de voluntari, coordonați de psihopedagog, care vor realiza meditații pentru copiii în prag de abandon școlar, care au repetat anul școlar sau care au probleme la diferite discipline. Se va stabili zilnic un orar de meditații.

- Integrarea /Reintegrarea școlară. În acest sens, se va stabili un parteneriat școală-părinte.
- Ajutor la teme.

• Suport și consiliere pentru creșterea stimei de sine, a responsabilității, independenței în luarea deciziei.

- Învățarea abilităților practice de soluționare non-violentă a conflictelor.

Modulul III - Dezvoltarea deprinderilor de viață este adresat copiilor din familii în dificultate. Situații de acest fel nu sunt specifice doar copiilor crescuți în instituții. Și copiii din familii naturale pot acuza deficiențe în privința deprinderilor de „viață independentă”. Și ei pot avea nevoie să dezvolte anumite deprinderi.

Pentru dezvoltarea competențelor sociale sunt propuse mai multe tehnici: jocul de rol, grile de indicatori efectivi ai performanței, evaluările prin comparație între indivizi.

Formarea și dezvoltarea de deprinderi se poate face ca o activitate organizată, structurată în sesiuni, cu scopul formării sau dezvoltării unor deprinderi de viață independentă;

Temele sesiunilor de dezvoltare a deprinderilor de viață sunt următoarele:

- Deprinderi de viață zilnică (nutriție, stil de viață sănătos, gestiunea locuinței și folosirea resurselor comunitare).

- Deprinderi privind dezvoltarea socială (conștiința culturală, comunicarea, relațiile interpersonale).

- Deprinderi privind managementul resurselor financiare (gestionarea banilor, credite, impozite, valuta).

- Deprinderi privind integrarea școlară și profesională (obținerea unui loc de muncă, redactarea unui CV, și a unei scrisori de intenție, pregătirea pentru interviu în vederea angajării).

- Delincvența juvenilă.

- Drepturile copilului.

- Consumul de droguri.

- Mod sănătos de viață.

Programul de intervenție prezentat este recomandat spre utilizare pentru a diminua impactul negativ al situației de dificultate cu care se confruntă multe familii din RM. Finalitățile programului urmăresc responsabilizarea membrilor familiei, implicarea activă a acestora, identificarea dificultăților și pregătirea familiei pentru depășirea lor, identificarea și valorificarea resurselor familiei.

Bibliografie

1. Bulgaru, M., Sali, N., Asistența socială în contextul transformărilor din RM, „Cu drag” S.R.L., Chișinău, 2008.
2. Dezinstituționalizarea serviciilor de protecție a copilului în România, Ghid metodologic, București, 2004.
3. Turluc, M., N., Psihologia cuplului și a familiei, Performantica, Iași, 2004.
4. Zamfir, E., Zamfir, C., Pentru o societate centrată pe copil, Alternative, București, 1997.